

ТЕМАТИКА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН У ПРАЦЯХ ЕНН ЕПЛБАУМ

Марта Стельмах

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: marta.stelmakh2911@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4224-237X>*

У статті проаналізовано тему війни Росії проти України в працях Енн Еплбаум. Предмет дослідження – російсько-українська війна в контексті змін світового порядку у статтях публіцистики, опублікованих напередодні та з початку повномасштабного вторгнення. Виокремлено основні тези та ідеї авторки, її прогнози щодо майбутнього демократії. Обґрунтовано необхідність критичного аналізу світових змін, а також реагування на експансіоністські дії авторитарних держав.

Ключові слова: російсько-українська війна; пропаганда; Енн Еплбаум; Тімоті Снайдер.

1. Постановка проблеми

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало однією з основних тем сьогодні. Публічні інтелектуали від початку року дискутували щодо того, чи розширить свої експансіоністські дії Російська Федерація на території України. Незалежність Української держави та почуття українства в її громадян сприймаються як ідеологічна загроза для могутності Росії, й цим пояснюється не лише початок неспровокованої війни, але й тривала геноцидна політика російської влади проти українців. **Актуальність теми** полягає у необхідності дослідження російсько-українських відносин, а також у вивченні російської політичної системи, зокрема її загарбницьких амбіцій. Адже ігнорування анексіоністської політики російських правителів у минулому й стало причиною здивування та невідповідності світової спільноти до війни проти європейської країни. Енн Еплбаум – журналістка та історик, яка висвітлює не тільки сучасну російсько-українську війну, але й причини та тяглість жорсткої системи російських правителів щодо українців. З початку повномасштабного вторгнення Е. Еплбаум розглядає мотив та розвиток російської агресії проти України, а також зміни у демократичному світі, що спричинила війна.

Мета дослідження полягає у тому, щоб з'ясувати специфіку висвітлення російсько-української війни та проаналізувати зміни світового порядку в працях Енн Еплбаум.

Завдання дослідження:

- проаналізувати мотиви та систематичність російської пропаганди, а також маніпуляції, спрямованої проти іміджу Української держави та її самобутності;
- схарактеризувати тематику матеріалів Енн Еплбаум: її вивчення російсько-української війни та викликів, що постали проти демократичних цінностей та доктрин.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій

Теоретична основа дослідження – наукові праці Тімоті Снайдера, Сергія Плохія та Енн Еплбаум, в яких розглянуто умови та контекст російсько-української війни. Практична база – публікації Енн Еплбаум, опубліковані напередодні та на початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у виданні «The Atlantic». У процесі наукового дослідження використано такі **методи**: системний, порівняльний, історичний та інші.

3. Виклад основного матеріалу дослідження

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну стало викликом не тільки для українського суспільства, а й для світового порядку: демократичних принципів та ідеалів, які сповідують й намагаються підтримувати європейські держави. Окрім цього, російська агресія продемонструвала прогалини у вивченні минулого й сьогодення східноєвропейських країн та вразливість перед російською пропагандою, яка десятиліттями впливала на імідж колишніх республік Радянського Союзу у світовому просторі. Тому анексія українських територій не спричинила миттєвого та одностороннього осуду на адресу Росії, а радше зумовила аналіз та дискурс навколо причин такої ситуації. Т. Снайдер вважає, що, напавши на Українську державу, найбільшу перемогу РФ здобула не на полі бою, а в умах американців та європейців, адже протягом 2014–2015 років у США та Європі витратили грандіозну кількість часу на дискусії про те, чи Україна взагалі існує і чи Росія справді на неї напала¹.

Російська пропаганда роками спотворювала минуле українців та їхній образ у світі. Через це історики та журналісти сьогодні досліджують та висвітлюють не просто тяглість російсько-українських відносин, а саме методи та причини російської політики, що була спрямована на унеможливлення сприйняття України як самостійної держави, суб'єкта міжнародного права. В історичній публіцистиці Т. Снайдер підкреслює, що образ українців як нацистів сягає жахливого періоду в історії України – Голодомору 1932–1933 років, коли народ помирав від голоду й не смів про це говорити, адже кожного, хто наважувався на це, могли назвати агентом нацистів. Цікаво, що страх перед правдивою історією змушує російських загарбників знищувати будь-які спомини про істинне минуле. Прикладом цього є Маріуполь, де російські окупанти 19 жовтня 2022 року демонтували меморіал жертвам Голодомору.

Повномасштабне вторгнення розпочалося під гаслом «денацифікації» та «демілітаризації» українців. Сьогодні ж загарбники називають наступним етапом війни «десатанізацію» України. Образ нацистів і сатаністів не дозволяє росіянам чи гро-

¹ Снайдер, Т. (2020), *Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка*, Човен, Львів, с. 226.

мадянам інших країн, на яких спрямована російська пропаганда, співчувати українцям, а натомість змушує роздумувати над тим, чи не вони самі спровокували війну.

Також російська пропаганда активно поширює брехню про українців та росіян як про один народ. Метою цієї маніпуляції, зокрема, є привласнення Росією частини української історії. Сергій Плохій у контексті російсько-української війни зазначає, що сприйняття українців як частини російського народу бере свій початок у міфі про Київ як «матір російських міст»: «Синопис» 1674 року, перший друкований «підручник» російської історії, складений київськими ченцями, які шукали покровительства московських царів, уперше широко розповсюдив міф Києва як колиски російської держави й народності в Росії. Протягом більшої частини імперського періоду українців розглядали як малоросів – цей погляд уможлиблював існування української народної культури й розмовної мови, але не високої культури або сучасної літератури². Цікаво, що маніпуляція щодо одного народу, чи то братніх народів, також діє й у міжнародному просторі. Наприклад, президент Франції Емманюель Макрон в інтерв'ю телеканалу France 2 зазначив, що потрібно бути обережним із визначенням дій росіян на території України геноцидом, адже йдеться про братні народи.

Журналістка та історикня Енн Еплбаум дослідила трагічний період в історії українців – Голодомор 1932–1933 років – у праці «Червоний голод. Війна Сталіна проти України». Аналізуючи причини та наслідки трагедії, вона стверджує, що небезпека втратити контроль над цією землею та її громадянами завжди витала над Й. Сталіним, а сьогодні суверенна Українська держава є загрозою для сучасного диктатора Росії. «Через вісім десятиліть також можна почути відлуння сталінського страху перед Україною, а точніше страх перед заворушеннями, що поширюються з України до Росії [...]. Як і в 1932 році, коли Сталін сказав Кагановичу, що його найбільшим клопотом є як не «втратити» Україну, теперішній уряд Росії також вважає, що суверенна, демократична, стабільна, культурно й економічно пов'язана з Європою Україна загрожує інтересам російських керманічів. Урешті-решт, якщо Україна стане дуже європейською, якщо вона успішно інтегрується в західний світ, то росіяни можуть запитати, а чим ми гірші?»³, – зазначила Е. Еплбаум у своїй праці. Сьогодні вона вивчає російсько-українську війну, її мотиви та історичне значення, а також аналізує українську боротьбу в контексті міжнародного порядку.

У січні цього року публіцистка наголосила, що зацікавленість В. Путіна у війні не може бути стратегічною – вона є емоційною та ідеологічною, адже Україна не є ядерною державою й не мала на меті нападати на Росію. Авторка зауважує, що російський президент вважає розпад Радянського Союзу катастрофічною помилкою й окупація української території змогла б її виправити. За декілька тижнів до повномасштабного вторгнення у статті «Причина, через яку Путін ризикує війною» публіцистка назвала президента РФ імперським ностальгіком. Щоб зрозуміти логіку російського диктатора, потрібно знати його шлях до влади. Е. Еплбаум наголошує, що у 1980-х роках, в період політики гласності, В. Путін не зміг відчувати цей момент змін, натомість перебував в офісі КДБ у Німеччині, де побачив падіння Берлінської

² Плохій, С. (2021), *Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності*, Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», Харків, с. 462.

³ Еплбаум, Е. (2018), *Червоний голод. Війна Сталіна проти України*, HREC PRESS, Київ, с. 348.

стіни. Там збагнув, якими рушійними можуть бути вуличні протести та дискусії про демократію та політичні зміни. Коли повернувся додому, зайнявся пограбуванням радянської держави, а згодом став президентом й почав контролювати чи не всі важелі російського суспільства. Журналістка підкреслює, що американцеві чи європейцеві важко збагнути, як глава держави може не мати законних обмежень й діяти без стримувань та противаг, але такою є реальність російської системи. Водночас його позиція є надзвичайно хиткою: «Путін на певному рівні повинен знати, що він нелегітимний лідер. Він ніколи не вигравав чесних виборів і ніколи не брав участі в змаганнях, які міг програти. Він знає, що політична система, яку він допоміг створити, є глибоко несправедливою, що його режим не лише керує країною, але й володіє нею [...]. Інакше кажучи, він знає, що одного разу активісти демократії, яких він бачив у Дрездені, можуть прийти і по нього»⁴.

Російська влада бореться проти будь-яких проявів демократії. Україна для Путіна не лише має значення як символ радянської імперії, але й становить загрозу як процвітаюча демократична держава, адже в ній не вперше борються за свободу, зокрема за свободу чесних виборів, проти корупції та будь-яких проявів авторитаризму. Енн Еплбаум стверджує, що травма, яку зазнав В. Путін та інші працівники КДБ у 1989 році, спонукає їх знищувати демократію, сіяти розкол та пропагувати у суспільстві нігілізм та цинізм.

Зауважимо, що ще на початку року Енн Еплбаум писала про те, що світова спільнота намагається розв'язати проблему російсько-українського збройного конфлікту дипломатією та санкціями. Історикиня ствердила, що, хоч американський президент і пообіцяв посилити військову допомогу в разі вторгнення, найкращий час, щоб це зробити, був ще вісім років тому. Тоді б загроза повномасштабної війни була б значно меншою. Вона нагадала, що холодна війна показала ефективність стримування: «Думка про те, що ви інвестуєте в зброю для встановлення миру, завжди звучала парадоксально, але десятиліття стабільності в Європі, завдяки як створенню НАТО в 1950-х роках, так і розширенню НАТО в 1990-х роках, підтверджують це»⁵. Публіцистка вважає, що кінцевою метою В. Путіна є знищення будь-якої демократії, зміцнення своєї автократії та, відповідно, свого впливу на міжнародній арені.

Енн Еплбаум наголошує на тому, що зараз відбувається занепад дипломатії й повне незнання того, якою країною стала Росія, і тому перед повномасштабним вторгненням міжнародні лідери намагалися вплинути на ситуацію через перемовини та домовленості, яких дотримуються у цивілізованому світі. Журналістка визнає, що, незважаючи на безліч зустрічей та дискусій, ніхто ніколи насправді не намагався покласти край російській агресії, її впливу. Зокрема, у статті «Чому дипломатія Заходу з Росією продовжує зазнавати краху» авторка зауважує, що ніхто серйозно не підходив до ідеї обмежити залежність німців від російського газу або заборони російським олігархам скуповувати нерухомість у європейських країнах. Ба більше: не

⁴ Applebaum, A. (2022), "The Reason Putin Would Risk War", *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

⁵ Applebaum, A. (2022), "The U.S. Is Naive About Russia. Ukraine Can't Afford to Be", *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/01/ukraine-russia-kyiv-putin-bluff/621145/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

було ідеї відповісти на інформаційну війну путінського режиму проти європейських політичних систем такою ж інформаційною війною проти нього.

Майже за два тижні до повномасштабного вторгнення публіцистка зазначила: «Зараз ми стоїмо на порозі того, що може стати катастрофічним конфліктом. Посольства США, Великобританії та Європи в Україні евакуюють [...]. Але цей жахливий момент свідчить не лише про крах дипломатії, він також відображає провал західної уяви; відмова дипломатів, політиків, журналістів та інтелектуалів, яка тривала ціле покоління, зрозуміти, якою державою стає Росія, і підготуватися до цього. Ми відмовилися бачити представників цієї держави такими, якими вони є [...]. Тепер може бути надто пізно»⁶. Окрім цього, вона порушує чимало запитань, на кшталт таких: чи достатньо зброї, яку надали, та санкцій, якими погрожують, для того, щоб стримати вторгнення; чи має рацію президент В. Зеленський, коли заявляє, що агресія Росії проти України може бути лише початком загарбницьких бажань російської влади. Сьогодні ми вже знаємо відповідь на ці запитання: ані надані озброєння, ані санкції, які вже діють, не спиняють російської навали, а часті погрози російської верхівки вторгнутися до сусідніх держав, чи то їхні заяви про псевдосуверенність цих країн, підтверджують те, що жодна з країн колишнього Радянського Союзу не може бути в безпеці, допоки не зміниться російська політична система. До того ж постійний ядерний шантаж з боку РФ свідчить про те, що увесь світ – у небезпеці.

Е. Еплбаум зауважує, що ліберальний світопорядок базувався на мантрі «Ніколи знову». Європейцям здавалося, що вони зможуть відчутти небезпечні зміни. Водночас вони сліпо вірили, що ера диктаторів закінчилася, а загарбницькі війни вже ніколи не повторяться. Публіцистка заявляє, що природного ліберального світового порядку та правил не існує без тих, хто б їх дотримувався; тому ми повинні запекло боротися за цінності та надії лібералізму, якщо ми хочемо, щоб наші відкриті суспільства продовжували існувати⁷. Енн Еплбаум також наголошує, що світові демократії повинні об'єднатися і захищатися разом, або ж автократії знищать їх. Адже, як підкреслює авторка у статті «Ліберального світового порядку не існує», Росія – аж ніяк не єдина країна, що бажає загарбати сусідні території, й сьогодні такі країни стежать за тим, як світ сприймає російську агресію проти України.

Зазначимо, що чимало її публіцистичних праць до повномасштабного вторгнення та під час нього присвячені змінам у міжнародному просторі в контексті російсько-української війни. Адже Україна – це європейська держава, чие минуле та сьогодення безпосередньо впливає на континент. Тому в праці «Неможливе несподівано стало можливим» авторка, зокрема, аналізує ставлення німецької спільноти до війни та переосмислення себе завдяки цій ситуації. Вона вважає, що повномасштабна війна «пробудила» свідомість німців та їхнє бачення самих себе. «[...] нарешті німці зрозуміли, що урок їхньої історії полягає не в тому, що Німеччина повинна назавжди залишатися пацифістом. Урок полягає у тому, що Німеччина повинна захищати демократію та боротися із сучасною версією фашизму в Європі, коли вона з'явиться

⁶ Applebaum, A. (2022), "Why the West's Diplomacy With Russia Keeps Failing", *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/lavrov-russia-diplomacy-ukraine/622075/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

⁷ Applebaum, A. (2022), "THERE IS NO LIBERAL WORLD ORDER", *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/05/autocracy-could-destroy-democracy-russia-ukraine/629363/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

ся»⁸, – зазначила журналістка. Також вона підкреслює, що такі зміни відбулися у всій Європі: тепер європейці усвідомлюють, що поряд із ними відбувається справжня війна; що вона можлива й у їхніх власних країнах. Загалом, авторка наголошує, що сьогодні фраза «глибоке занепокоєння», яка була жахливою й нічого не вартою для українців, змінилася на реальні дії.

Е. Еплбаум вважає, що українці також змінилися: вони переінакшили уявлення про себе у всьому світу й поглянули на самих себе по-іншому. Щодо росіян, то у статті (опублікованій у березні цього року) Е. Еплбаум припускає, що не всі з них усвідомлюють те, що відбувається в Україні. Вона вважає можливим, що ті громадяни, які колись виходили на протести проти фальшивих виборів у 2011 році, чи ті, які протестували проти арешту опозиціонера О. Навального, зможуть змінити політику своєї держави. Однак сьогодні це видається ще менш імовірним.

Єдиним прийнятним фіналом, на думку Енн Еплбаум, є перемога України. Публіцистка наголошує, що ця перемога буде для всіх тих, хто вірить і служить демократії та верховенству права, а НАТО, ЄС та інші інституції, які захищають держави та їхні права, будуть зміцнені. У статті «Перемога над Путіним – єдиний шлях до миру в Україні» Е. Еплбаум підкреслює, що не угода з В. Путіним має зупинити вторгнення, а справжня поразка Російської Федерації: «Лише невдача може переконати самих росіян поставити під сумнів сенс і мету колоніальної ідеології, яка протягом десятиліть неодноразово збіднювала та руйнувала їхню власну економіку та суспільство, а також економіку їхніх сусідів»⁹. Енн Еплбаум внесла деякі корективи у своє ж «базове» визначення перемоги України: держава залишається суверенною демократією й має право обирати лідерів та укладати договори (зазначала авторка у статті «Перемога України – єдиний прийнятний фінал», опублікованій у березні). Сьогодні журналістка погоджується з міністром оборони України О. Резніковим, що перемога українців означає повернення всіх її територій, визнаних світом у 1991 році; отримання репарацій та певність у створенні трибуналу в справах воєнних злочинів. Вона усвідомлює, що сучасна російська влада не задовольнить жодну з цих вимог. Тому, коли публіцистка заявляє, що світові потрібно готуватися до перемоги України, має на увазі, що цей тріумф означає кінець режиму В. Путіна.

Велика частка матеріалів Е. Еплбаум на українську тематику – історична публіцистика. У праці «Україна і слова, які призводять до масових вбивств» вона провела паралель між радянською та російською пропагандою, яка використовувала (й робить це сьогодні) геноцидну мову ворожнечі, щоб виконавці жахливих наказів та суспільство навіть не думали співчувати Україні. Авторка зазначає, що колись активістам, які забирали у селян будь-яку їжу у 1932–1933 роках, неодноразово повторювали, що заможні селяни – куркулі, вороги народу, які руйнують радянський лад. Для того, щоб спотворити реальність, українських селян «позбавляли» людяності, їх дегуманізували; вони ставали «куркульською загрозою» чи «класовим опором». Сьогодні ж українців називають нацистами, сатаністами чи укрофашистами. Однак

⁸ Applebaum, A. (2022), “The Impossible Suddenly Became Possible”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.aneapplebaum.com/2022/03/01/the-impossible-suddenly-became-possible/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

⁹ Applebaum, A. (2022), “Defeating Putin Is the Only Route to Peace in Ukraine”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.aneapplebaum.com/2022/05/23/defeating-putin-is-the-only-route-to-peace-in-ukraine/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

Е. Еплбаум зазначає, що сучасна російська пропаганда знизилася планку: радянська влада намагалася подавати свою брехню якомога «правдивішою», а сучасна навіть не старається виправдовуватися, коли обман викривають. Окрім цього, історикиня акцентує увагу на тому, що сьогодні російським громадянам вже не розповідають про комуністичну утопію, а про їхніх ворогів: «Росіянам дуже мало розповідають про те, що відбувається в їхніх містах. У результаті вони змушені, як колись радянські громадяни, стикатися з розривом між реальністю та вигадкою. Натомість їм постійно розповідають про місця, яких вони не знають і здебільшого ніколи не бачили»¹⁰. Російські ЗМІ невтомно говорять про «загниваючий Захід» та Україну, яка не є державою, а «колонією з маріонетковим режимом». Публіцистка наголошує на тому, що в російського суспільства відсутня емпатія й щодо життя російських солдатів. Вона зауважує, що все це не є новим явищем і знайоме кожному, хто вивчав історію Радянського Союзу чи Німеччини. Підсумовуючи, авторка заявляє: «Не було жодної розплати після українського голоду, чи ГУЛАГу, чи Великого терору 1937–1938 років, жодного моменту, коли винуватці висловлювали формальний, інституційний жаль. Тепер маємо результат»¹¹.

У праці «Знову лихо» Е. Еплбаум наголошує, що між минулим та теперішнім немає простих меж та прямих аналогій і народ не зобов'язаний повторювати своє минуле. Однак наша історія впливає на те, як ми сприймаємо світ та його виклики. На думку Енн Еплбаум, українці, як і їхні діди та прадіди, борються із автократією та корупцією й прагнуть демократичних цінностей та свободи. Підсумуємо наше дослідження тезою історикині про те, що сьогодні Україна є передовою лінією в боротьбі між диктатурою та свободою, між автократією та демократією. А тому перемога українців стане тріумфом європейських цінностей та догм.

4. Результати і перспективи подальших досліджень

Здебільшого дослідники вивчають наукові праці Е. Еплбаум, ми ж зосередилися на її журналістських матеріалах, присвячених російсько-українській війні. Розгляд та аналіз робіт публіцистки дає змогу виявити механізми та причини агресивної політики РФ проти українців, збагнути непередбаченість європейської спільноти до війни всередині континенту та помилковість у твердженні, що демократичні ідеали та лібералізм – немінучі. Оскільки журналістка продовжує досліджувати російсько-українські відносини, а також розглядає українську тематику в площині міжнародної спільноти, бачимо потребу в подальшому вивченні її праць.

5. Висновки

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну виявило, що світова спільнота не усвідомлювала агресивність російської політичної системи, яка вже тривалий час воює проти будь-яких проявів демократії. Спотворення минулого, знищення історичних доказів та натомість створення міфу, який возвеличував Росію та привласнював собі чужу історію – методи російської пропаганди, яка була успішною не лише

¹⁰ Applebaum, A. (2022), "Ukraine and the Words that Lead to Mass Murder", *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/06/ukraine-mass-murder-hate-speech-soviet/629629/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

¹¹ Там само.

в РФ, але й за кордоном. Сьогодні світ намагається відрізнити істину від радянської та російської брехні, яка вплинула на те, що міжнародна спільнота не реагувала на зміни, що вказували на майбутню небезпеку.

Публіцистка Е. Еплбаум у працях, присвячених російсько-українській війні, розглядає українську тему в контексті світового простору. Авторка переосмислює політику Заходу щодо РФ та України до повномасштабного вторгнення та розмірковує, як демократичні країни мали б відреагувати на експансіоністські дії Росії. У роботах журналістки виділяємо таку тематику: причини та мотиви російської агресії проти України; крах демократії в контексті війни; проблема ігнорування загроз з боку авторитарних держав, зокрема Росії, європейською та американською спільнотами; переосмислення своєї ідентичності та минулого державами у зв'язку із війною на континенті, а також використання геноцидної мови ненависті російською владою для виправдання фізичного та морального знищення українців у минулому й сьогодні.

Тема України та українства є предметом як наукових, так і журналістських праць Е. Еплбаум. У них вона досліджує драматичні періоди минулого українців та аналізує, як це вплинуло на сьогодення Української держави. Вона вважає, що на небезпечні зміни, які провокують авторитарні держави, світові лідери не відреагували, оскільки вірили, що фраза «Ніколи знову» й справді означає вічність ліберального порядку та демократичних ідеалів. Е. Еплбаум наголошує, що не можна завершувати війну угодою з Путіним. Лише перемога України є прийнятним фіналом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Applebaum, A. (2022), “Defeating Putin Is the Only Route to Peace in Ukraine”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.anneapplebaum.com/2022/05/23/defeating-putin-is-the-only-route-to-peace-in-ukraine/> (останній перегляд 6 листопада 2022).
2. Applebaum, A. (2022), “The Impossible Suddenly Became Possible”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.anneapplebaum.com/2022/03/01/the-impossible-suddenly-became-possible/> (останній перегляд 6 листопада 2022).
3. Applebaum, A. (2022), “The Reason Putin Would Risk War”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/> (останній перегляд 6 листопада 2022).
4. Applebaum, A. (2022), “The U.S. Is Naive About Russia. Ukraine Can’t Afford to be”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/01/ukraine-russia-kyiv-putin-bluff/621145/> (останній перегляд 6 листопада 2022 р).
5. Applebaum, A. (2022), “There is no Liberal World Order”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/05/autocracy-could-destroy-democracy-russia-ukraine/629363/> (останній перегляд 6 листопада 2022).
6. Applebaum, A. (2022), “Ukraine and the Words that Lead to Mass Murder”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/06/ukraine-mass-murder-hate-speech-soviet/629629/> (останній перегляд 6 листопада 2022).
7. Applebaum, A. (2022), “Why the West’s Diplomacy With Russia Keeps Failing”, *The Atlantic*, доступно за адресою: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/lavrov-russia-diplomacy-ukraine/622075/> (останній перегляд 6 листопада 2022).

8. Епплбом, Е. (2018), *Червоний голод. Війна Сталіна проти України*, HREC PRESS, Київ, 440 с.
9. Плохій, С. (2021), *Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності*, Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», Харків, 512 с.
10. Снайдер, Т. (2020), *Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка*, Човен, Львів, 392 с.

REFERENCES

1. Applebaum, A. (2022), “Defeating Putin Is the Only Route to Peace in Ukraine”, *The Atlantic*, available at: <https://www.anneapplebaum.com/2022/05/23/defeating-putin-is-the-only-route-to-peace-in-ukraine/> (accessed 6 November 2022).
2. Applebaum, A. (2022), “The Impossible Suddenly Became Possible”, *The Atlantic*, available at: <https://www.anneapplebaum.com/2022/03/01/the-impossible-suddenly-became-possible/> (accessed 6 November 2022).
3. Applebaum, A. (2022), “The Reason Putin Would Risk War”, *The Atlantic*, available at: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/putin-ukraine-democracy/621465/> (accessed 6 November 2022).
4. Applebaum, A. (2022), “The U.S. Is Naive About Russia. Ukraine Can’t Afford to Be”, *The Atlantic*, available at: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/01/ukraine-russia-kyiv-putin-bluff/621145/> (accessed 6 November 2022).
5. Applebaum, A. (2022), “There is no Liberal World Order”, *The Atlantic*, available at: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/05/autocracy-could-destroy-democracy-russia-ukraine/629363/> (accessed 6 November 2022).
6. Applebaum, A. (2022), “Ukraine and the Words that Lead to Mass Murder”, *The Atlantic*, available at: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2022/06/ukraine-mass-murder-hate-speech-soviet/629629/> (accessed 6 November 2022).
7. Applebaum, A. (2022), “Why the West’s Diplomacy With Russia Keeps Failing”, *The Atlantic*, available at: <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2022/02/lavrov-russia-diplomacy-ukraine/622075/> (accessed 6 November 2022).
8. Applebaum, A. (2018), *Red Famine. Stalin’s War on Ukraine*, HREC PRESS, Kyiv, 440 s.
9. Plokhy, S. (2021), *The Gates of Europe: The History of Ukraine from the Scythian wars to independence*, Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», Kharkiv, 512 s.
10. Snyder, T. (2020), *The Road to Unfreedom: Russia, Europe, America*, Choven, Lviv, 392 s.

THE TOPIC OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL CHANGES IN THE WORKS OF ANNE APPLEBAUM

Marta Stelmakh

*Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky Str. 49, 79004, Lviv, Ukraine
e-mail: marta.stelmakh2911@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4224-237X>*

The article analyses the topic of the Russian war against Ukraine in the works of Anne Applebaum. The subject of the study is the Russian-Ukrainian war in the context of changes in the world order in the journalist articles published since the beginning of the full-scale invasion. This article highlights the main theses and ideas of the author and her predictions about the future of democracy. The need for a critical analysis of the world changes and a response to the expansionist actions of authoritarian states is substantiated.

The main goal of the work is to find out the particularities of the consideration of the Russian-Ukrainian war and the analysis of changes in the world order in the works of Anne Applebaum. Such methods as systematic, comparative historical and others were used in the research process. A. Applebaum's articles published before and during the full-scale invasion in the American publication "The Atlantic" were analysed. We managed to identify the main subject of A. Applebaum's articles: the reasons and motives of Russian aggression against Ukraine; the collapse of democracy in the context of the Russian Federation's war against Ukraine; the problem of the ignorance of threats from authoritarian states, in particular Russia, by the European and American communities; the rethinking of their identity and past by states due to the war on the continent, as well as the use of genocidal hate speech by the Russian authorities to justify the physical and moral destruction of Ukrainians in the past and present.

The results of our research will help journalists who consider both the historical context of Russia's genocidal policy against Ukraine as well as the impact of the war on the international system. The analysis of the works of A. Applebaum is crucial for Ukrainian society as they consider our past and present and their correlation.

Keywords: Russian-Ukrainian war; propaganda; Anne Applebaum; Timothy Snyder.